

Commerciële Economie

Ontwikkelgesprek

2 maart 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Verslag van het gesprek.....	3
Inleiding	3
Onderzoekende houding	3
Afstuderen op beroepsproducten	3
Het aftoetsen van eindniveau	4
Beoordelen	4
Golfbeweging	4
Ontwikkelmogelijkheden	5

Verslag van het gesprek

Deelnemers: Raoul van Aalst, panelvoorzitter Aequi; Gerte Fokkema, opleiding Commerciële economie Avans hogeschool; Marjet van Weeren, onderwijsmanager opleiding Commerciële Economie; Ed Feijen voorzitter curriculumcommissie en (afstudeer)docent; Jean-Pierre Schreurs, afstudeercoördinator en (afstudeer)docent; Patrick van Thiel, (afstudeer)docent; Regina van Tongeren, (afstudeer)docent; Maaïke van Hennik, kwaliteitszorgcoördinator M&B (verslag)

Inleiding

Dit ontwikkelgesprek is een jaar na de visitatie van de opleiding Commerciële economie gevoerd met twee toenmalige leden van het visitatiepanel. Zij treden in dit gesprek op als kritische vrienden of peers die meedenken met vragen die de opleiding ten behoeve van dit gesprek aan hen heeft gesteld.

Kortgeleden is een werkgroep, bestaande uit afstudeerdocenten, ingesteld om zich te buigen over het onderwerp "afstuderen". De werkgroep onderzoekt welke ontwikkelingen er zijn op het gebied van afstuderen en wat ze hiervan kunnen gebruiken om het eigen afstudeerproces te optimaliseren. Dit ontwikkelgesprek is het startpunt voor de werkgroep. Zij vragen de peers om mee te denken over het stimuleren van het onderzoekend vermogen van de student, het afstuderen op beroepsproducten en de beoordeling hiervan, en het aftoetsen van het eindniveau.

Onderzoekende houding

Het gesprek start met de vraag in hoeverre je het onderzoekend vermogen van de student stimuleert, als je hem een strak stramien voor het doen van onderzoek voorschrijft. Als je altijd een conceptueel model en hypothese verwacht, wat komt er dan van de student zelf? Je kunt als opleiding het onderzoekend vermogen stimuleren door een grote variëteit aan opdrachten aan te bieden. Hierbij bedenkt de student dan zelf een onderzoek en laat dit aansluiten bij de behoefte vanuit het werkveld.

Afstuderen op beroepsproducten

Je kunt bijvoorbeeld kiezen voor een afstudeermodel waarbij de student al vroeg in het traject moet nadenken over wat hij wil opleveren. In plaats van eerst nadenken over het onderzoek en pas aan het einde over de implementatie van het afstudeerproduct, is de implementatie van het product dan het uitgangspunt. De student reflecteert hierbij gedurende het traject op de keuzes die hij maakt en de effecten van deze keuzes. De student werkt iteratief en de opdrachtgever is daar heel actief bij betrokken; studenten zetten brainstorm op met hun peers. Het afstudeerproduct toont het niveau van het onderzoekend en reflectief vermogen aan in het verantwoordingsverslag, de observaties en gemaakte keuzes. Je legt de nadruk dan meer op het leerproces en iets minder op het product.

Je kunt ervoor kiezen om het afstudeertraject af te sluiten met een assessment. Ook is er een voorbeeld bekend waarbij de student het afstuderen afsluit met een presentatie over zijn verantwoordingsdossier en een korte paper. In het begin is dit heel spannend: hoe beoordeel je bij een grote variatie aan eindwerken het niveau? Het is altijd mogelijk om een Visiterende en beoordelende instantie (VBI) te laten meekijken, als peer feedback op deze manier van beoordelen. Het idee is dat dit leidt tot veel minder nakijkwerk bij de docenten. De begeleider heeft een andere en wat actievere rol, omdat de docent vooral vragen moet stellen en geen stukken moet lezen. Dit is voor docenten best een grote omslag. Sommige docenten durven dit sneller aan dan andere. Maar koudwatervrees bij docenten zou natuurlijk geen reden moeten zijn om het niet te gaan doen.

Trends op masterniveau in afstuderen in het bedrijfseconomisch domein zijn vergelijkbaar: sterkere focus op het leerproces dan op de einduitkomst. Maar in het WO heerst over het algemeen een sterkere oriëntatie op de schriftelijke verslaglegging dan in het HBO.

Het aftoetsen van eindniveau

De opleiding CE kent momenteel een aantal afstudeerproducten. Het maken van een strategisch plan wordt nu bij het afstuderen afgetoetst. Op het moment dat je dit eerder in de opleiding op eindniveau aftoetst, heb je veel meer ruimte in je afstudeerfase. Als je sterker redeneert vanuit de beroepspraktijk kom je mogelijk op heel andere beroepsproducten. Landelijk wordt het besef groter dat een CE'er in de beroepspraktijk het meeste werk niet op bachelor of masterniveau uitvoert. In een werkomgeving probeer je te standaardiseren en herhalen en dan haal je dat niveau zelden. Je moet je dus als opleiding bewust zijn van het feit dat veel beroepsproducten vaak niet gaan over problemen of praktijkopdrachten die zich op bacheloreindniveau bevinden. Een beroepsproduct komt voort uit pragmatische keuzes van de student. De annotatie van de achterliggende gedachten en beslissingen, die tonen wel het niveau aan.

Een belangrijke overweging daarbij is: kies je het afstuderen als moment om het niveau in af te toetsen, of kies je een ander moment? Op het moment dat je eindniveau aftoetst bij het afstuderen, dan kan dit leiden tot operationele plannen die dan wat gekunsteld in een conceptueel model worden verwerkt. Geef in het afstuderen ruimte aan de student om zijn onderzoekende houding te tonen, bijvoorbeeld door voor andere vormen te kiezen.

Voor sommige studenten is het lastig om op hoog niveau werk op te leveren in een vrije vorm. Het is voor deze studenten belangrijk dat zij goed worden voorbereid op het afstuderen. Je kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om meer variëteit aan te brengen in de onderzoeksvakken, of meer aandacht te besteden aan organisatiesensitiviteit als competentie. Zowel kritisch denken als reflectie zijn vaardigheden die de student moet leren. Hier moet hij dus mee kunnen oefenen. De opleiding gebruikt nu alleen STARR en zou daarnaast ook meer reflectiemethodes kunnen aanreiken.

Studenten zien vaak erg op tegen het theoretisch kader. We moeten de studenten leren om de toolbox te gebruiken: welke theoretische modellen kun je gebruiken in welke situatie? Hier zou je bijvoorbeeld in de minoren mee aan de slag kunnen.

Beoordelen

Bij het afstuderen speelt ook de manier van beoordelen mee: holistisch beoordelen versus beoordelen met een rubric. Een ervaren docent beoordeelt vaak het liefst holistisch, een rubric biedt een minder ervaren docent meer houvast. Bijvoorbeeld bij een grensgeval voldoende-onvoldoende is de holistische benadering lastig bij de onderbouwing en dan is een rubric een veilig vangnet. Op het moment dat je verschillende soorten eindwerken wilt beoordelen is uitsluitend werken met rubrics lastig. Je kunt beide aanpakken daarom naast elkaar gebruiken: de rubrics als ondergrens/basis, de holistische aanpak voor het volledige beeld. In de praktijk leidt een holistische beoordeling niet vaak tot grote beoordelingsverschillen. Een zeer gedetailleerde rubric kan tot gevolg hebben dat de beoordeling niet klopt met het gevoel van de docent. Dus de ervaring leert om een rubric toch niet te fijnmazig te maken, mede om ruimte te bieden aan accentverschillen in het afstudeerwerk. Je wilt van een student toch vooral weten: Heeft de student een methode gekozen die past bij wat hij wil doen, past hij de methode goed toe en kan hij zich rekenschap geven van de effecten van deze methode?

Golfbeweging

Een jaar of tien geleden was de tendens in het economisch domein om de H van hoger onderwijs er meer in te krijgen, intussen is de tendens dat de B van het beroep meer

aandacht verdient. Het lijkt een soort pendule. Dit is een golfbeweging, die je in onderwijsland ook ziet bij andere zaken, zoals toetsen in grote eenheden of juist niet. En door die pendule worden er ook wel dingen beter, zaken veranderen. Het is dus belangrijk dat je als opleiding je eigen keuzes maakt.

De opleiding heeft, vanwege het belang van de H toentertijd, de onderzoeksvaardigheden sterk aangezet. Dit heeft erin geresulteerd dat de opleiding werkt met hypothesen en een conceptueel model. De uitdaging ligt er nu in om de balans met de B weer meer te zoeken.

Ontwikkelmogelijkheden

In het visitatierapport van 2020 staat een aantal verbetermogelijkheden geformuleerd op het huidige afstudeertraject, met name ten aanzien van het voorschrijvend karakter en de strakke formattering. Maar dat neemt niet weg dat het afstuderen goed in elkaar zit. Probeer eens iets minder voor te schrijven, geef de student meer ruimte. En kijk heel goed naar wat de beroepspraktijk nu eigenlijk wil. De opleiding leidt studenten echt niet te hoog op en het niveau hoeft ook echt niet lager: de student heeft al die bagage wel nodig.

De peers adviseren de werkgroep om rond te kijken wat er in den lande gebeurt en welke keuzes andere opleidingen maken. Sessies van Daan Andriessen kunnen heel erg helpen om een beeld te krijgen bij welke vormen van onderzoekende houding er allemaal zijn, mede in relatie tot het beroepenveld. Dominique Sluijsmans weet hier ook veel van. Ga bij andere hogescholen kijken en ook bij opleidingen waar je normaal gesproken niets mee te maken zou hebben, zoals een opleiding dans of wiskunde. Als docent kun je als extern deskundige deelnemen aan kalibraties bij andere opleidingen. Dit helpt om een goed beeld te krijgen van andersoortige afstudeerwerken.

Hogeschool Leiden

Zernikedreef 11
2333 CK Leiden
Postbus 382
2300 AJ Leiden

 071 - 518 88 00

 info@hsleiden.nl

 hsleiden.nl

 facebook.com/HSLeidenNL

 twitter.com/HSLeidenNL

 linkedin.com/company/hogeschool-leiden